

Prof. dr hab. Bożena Muchacka
Uniwersytet Papieski Jana Pawła 2
w Krakowie

Recenzja
rozprawy doktorskiej mgr Eweliny Majewskiej-Pyrkosz
„Zastosowanie multimedialnego podręcznika Multibook
w początkowej nauce czytania i pisania uczniów klas I szkoły podstawowej”

napisanej pod kierunkiem naukowym prof. zw. dr hab. Stanisława Juszczyka
w Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

Podjęta w niniejszym doktoracie problematyka badawcza jest istotnym i aktualnym obszarem dociekań naukowych, szczególnie w kontekście współczesnej edukacji. Problemy związane z wprowadzaniem nowoczesnych technologii do procesu edukacyjnego, choć coraz częściej poruszane, wciąż są niewystarczająco rozpoznane na gruncie nauk społecznych. Brakuje systematycznych badań nad skutecznością stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) w edukacji, co jest w dużej mierze spowodowane tym, że nauczyciele często preferują tradycyjne metody pracy. Jednym z kluczowych powodów tego zjawiska jest różnica pokoleniowa między „cyfrowymi tubylcami” – uczniami, którzy od najmłodszych lat obcuja z technologią, a nauczycielami, którzy często postrzegają świat cyfrowy z pozycji outsidera i mogą czuć się mniej pewni swoich kompetencji w tej dziedzinie. Problem ten staje się szczególnie istotny w kontekście pierwszego etapu edukacyjnego, gdzie właściwe wykorzystanie technologii może mieć kluczowe znaczenie dla jakości procesu dydaktycznego i dla motywowania uczniów do uczenia się. Narzędzia takie jak multimedialny podręcznik Multibook, dzięki interaktywności i różnorodnym funkcjom, umożliwiają bardziej angażujące i zindywidualizowane formy nauki. Multibook wspiera rozwój umiejętności czytania i pisania, łącząc tradycyjne metody nauczania z nowoczesnymi narzędziami multimedialnymi, co zwiększa efektywność nauki, zwłaszcza w przypadku dzieci o różnorodnych stylach uczenia się i tempach przyswajania wiedzy. Dlatego też z dużym

zainteresowaniem podjęłam analizę przedstawionej do recenzji pracy doktorskiej, mając na uwadze znaczenie tego tematu zarówno dla teorii, jak i praktyki edukacyjnej.

Ocena struktury pracy

Recenzowana praca doktorska Eweliny Majewskiej-Pyrkosz liczy 401 stron, posiada prawidłową strukturę, jest opracowaniem spójnym składa się z sześciu rozdziałów (trzech teoretycznych, metodologicznego i dwóch empirycznych), wstępu, podsumowania, bibliografii i aneksów.

Wstęp zawiera uzasadnienie do badań nad skutecznością zastosowania multimedialnego podręcznika Multibook w edukacji elementarnej, Doktorantka informuje o celach teoretycznych i empirycznych swoich badań oraz przedstawia strukturę swojej pracy.

W rozdziale pierwszym Autorka przedstawiła wyzwania edukacji XXI wieku związane z przemianami technologicznymi, ewolucją technologiczną i potrzebą zmian w edukacji. Wskazuje na nowe możliwości stojące przed procesem nauczania-uczenia się związane z wykorzystaniem nowych technologii, platform, sztucznej inteligencji i rozwijaniem nowych kompetencji przyszłości. Odrębną uwagę poświęca multimedialnym podręcznikom, które oferują dzisiaj nowe możliwości w zakresie skuteczniejszego nauczania-uczenia się.

Rozdział drugi poświęcony jest podstawom teoretycznym współczesnej edukacji. W świetle teorii konstruktywizmu, konektywizmu i kognitywizmu Autorka dokonuje analizy wpływu tych teorii na wyznaczanie, zrozumienie i kształtowanie nowych trendów i kierunków w edukacji. Warte pozytywnej oceny jest graficzne przedstawienie przez Doktorantkę możliwości zastosowania Multibooka w edukacji w kontekście tych teorii.

W rozdziale trzecim analizie teoretycznej Autorka poddaje procesy czytania i pisania bazując na bogatych źródłach literaturowych polskich i zagranicznych. Część teoretyczna stanowi dobrą podstawę do analiz empirycznych.

W kolejnym, czwartym rozdziale przedstawiona została koncepcja metodologiczna badań własnych Autorki. W rozdziale tym zostały określone wszystkie elementy procesu badawczego: przedmiot i cel badań, problemy badawcze i hipotezy robocze, zmienne i wskaźniki, metody, techniki i narzędzia badawcze, metody analizy materiału badawczego, charakterystyka badanej grupy, organizacja i przebieg i teren badan. Każda z tych części została opisana w sposób jasny i przejrzysty, pokazuje drogę, jaką przeszła Doktorantka, aby osiągnąć zamierzony cel badawczy.

W kolejnym, piątym rozdziale mgr Ewelina Majewska-Pyrkosz dokonuje analizy wyników badań własnych. Przedstawia w nim wyniki sondażu diagnostycznego na temat opinii

nauczycieli o skuteczności zastosowania multimedialnego podręcznika Multibook oraz wyniki badań przeprowadzonych metodą eksperymentu pedagogicznego, przeprowadza analizę wpływu zastosowania Multibooka na umiejętność czytania i pisanie uczniów klas pierwszych szkoły podstawowej, analizy samooceny umiejętności czytania i pisanie uczniów i analizy wywiadów z nauczycielami.

Rozdział szósty, ostatni poświęcony jest omówieniu autorskiej koncepcji początkowej nauki czytania i pisanie z wykorzystaniem multimedialnego podręcznika „Metoda 3M” w perspektywie teoretycznej i metodycznej.

Pracę kończy obszernie Podsumowanie. Bibliografia, składająca się z ponad 300 pozycji (na s. 344-360), została zaprezentowana w tradycyjny, uporządkowany sposób. Zawiera ona reprezentatywne, celowo i krytycznie dobrane teksty związane z problematyką omawianą w recenzowanej pracy doktorskiej.

W Aneksie znajduje się 7 załączników stanowiących narzędzia do badań.

Podsumowując, struktura rozprawy jest logiczna i ściśle związana z tematem, dowodzi bardzo dobrej znajomości badanej problematyki. Treści poszczególnych rozdziałów są przejrzyste ustrukturuwane i przystępne w odbiorze.

Ocena metodologii badań własnych

Prowadzone przez Doktorantkę badania wpisują się w strategię opisowo-normatywną, która wymaga zastosowania metodologii badań pedagogicznych, obejmującej sposoby przygotowania i prowadzenia badań naukowych na gruncie pedagogiki, opracowania ich wyników, budowy systemów naukowych oraz utrwalenie w mowie i w piśmie osiągnięć pedagogiki naukowej. Zgodnie z tą procedurą badawczą mgr Ewelina Majewska-Pyrkosz starannie i precyzyjnie przedstawiła poszczególne etapy procesu badawczego, od wyznaczenia celu badań, przez uzasadnienie wyboru metod, po omówienie sposobu analizy zebranych danych. Zaprojektowane badania miały charakter diagnostyczny (zastosowanie metody sondażu diagnostycznego) i weryfikacyjny (zastosowanie eksperymentu pedagogicznego). Określiła cel poznawczy, teoretyczny i praktyczny swoich badań.

Sformułowane przez Doktorantkę cele były podstawą do określenia problemów badawczych. Doktorantka wyodrębniła problem główny, który został doprecyzowany w ośmiu problemach szczegółowych. Skuteczne przeprowadzenie badań naukowych wymaga, oprócz sformułowania problemów badawczych, także wysunięcia hipotez roboczych. Zgodnie z postawionymi problemami badawczymi Doktorantka sformułowała hipotezę główną oraz trzy hipotezy szczegółowe.

Bliski związek z problemami i hipotezami mają zmienne i wskaźniki. W swoich badaniach Doktorantka prawidłowo określiła zmienne zależne i niezależne oraz ich wskaźniki. Zgodnie z przyjętą strategią badań Doktorantka przyjęła 1/ metodę sondażu diagnostycznego aby poznać opinie nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej na temat zastosowania multimedialnego podręcznika Multibook w początkowej nauce czytania i pisania. W tym celu wykorzystwała Kwestionariusz Ankiety składający się z 26 pytań ankietowych, który został przygotowany i przeprowadzony w wersji drukowanej i w wersji elektronicznej. Badania przeprowadzane w wersji elektronicznej mogą jednak budzić pewne wątpliwości wobec rzetelności wypowiedzi, co wynika z potencjalnych ograniczeń tej formy badania.

Główną metodą badawczą był 2/ naturalny eksperyment pedagogiczny polegający na zastosowaniu w procesie kształcenia podręcznika multimedialnego Multibook. W tym celu Autorka dobrała dwie pary grup równoległych. Na uwagę zasługuje rzetelność opisu i rzetelność przeprowadzonych badań w tym zakresie. W tym miejscu pragnę wyrazić szczególne uznanie dla Doktorantki, bowiem metoda ta jest niezwykle rzadko stosowana w badaniach pedagogicznych. Wymaga ona szczególnego przygotowania, szczególnej świadomości i celowości związanej z organizacją działalności pedagogicznej w naturalnych warunkach szkoły, jest czasochłonna, lecz dzięki niej można w większym stopniu ocenić skuteczność zastosowania czynnika eksperymentalnego i zmiany powstałe pod jego wpływem. Bardzo starannie został opisany teren badań oraz dobór i charakterystyka licznej (353 nauczycieli i 103 uczniów, którzy mieli zajęcia z użyciem Multibooka).

W podsumowaniu mogę stwierdzić, że Doktorantka zastosowała odpowiednią metodologię związaną z pedagogiką. Dobór procedury badawczej jest właściwy, a główne problemy badawcze dobrze korelują z zakresem tematycznym badań. Problemy szczegółowe skutecznie precyzują zakres analiz. Wybór metod był trafny. Przebieg badań został opisany i omówiony poprawnie. Praca spełnia wymagania stawiane rozprawom doktorskim pod względem metodologicznym.

Ocena merytoryczna

Tematyka rozprawy doktorskiej wpisuje się w obszar pedagogiki, poruszając istotne zagadnienia związane z badaniami dotyczącymi edukacji wczesnoszkolnej. Praca wspiera działania praktyczne, umożliwiające wprowadzanie innowacji pedagogicznych w zakresie elementarnej nauki czytania i pisania.

Zawartość pracy została adekwatnie podzielona na rozdziały i podrozdziały, zgodne z tematem przedstawionym w tytule oraz poszczególnych sekcjach. Wszystkie części zostały

solidnie opracowane, przy użyciu bogatej literatury fachowej, zarówno krajowej, jak i zagranicznej.

Rozprawa przedstawia dogłębną i wszechstronną analizę zagadnienia, które rzadko pojawia się w polskiej literaturze naukowej. Tym samym wnosi istotny wkład do krajowego piśmiennictwa, wypełniając istniejącą lukę badawczą w tym obszarze.

Doktorantka wykazała się rzetelną analizą źródeł udokumentowanych w przypisach. Dodatkowo, treści pracy zostały wzbogacone autorskimi tabelami i wykresami, które klarownie przedstawiają dane i ułatwiają ich zrozumienie. Kolorowe wykresy podnoszą atrakcyjność wizualną rozprawy, a dołączony wykaz tabel i wykresów ułatwia szybkie ich odnalezienie. Zastosowana procedura badawcza jest właściwa i pozwoliła na osiągnięcie założonych celów. Całość pracy spełnia wymogi stawiane rozprawom doktorskim pod względem merytorycznym.

Ocena strony formalnej

Rozprawa ma strukturę typową dla pracy naukowej. Zawiera wstęp, omówienie zagadnień badawczych w kontekście literatury, podstawy metodologiczne, analizę wyników badań, zakończenie, bibliografię, spis tabel i wykresów oraz aneks. Praca jest poprawnie napisana pod względem stylistycznym, ortograficznym i gramatycznym. Język pracy, pomimo sporadycznych błędów literowych spełnia standardy stawiane pracom naukowym. Wypowiedzi są jasne, zrozumiałe i precyzyjne, a użyte środki językowe odpowiadają celowi, jaki Doktorantka zamierzała osiągnąć. Tekst spełnia wymogi norm redakcyjnych, graficznych i edytorskich, a bibliografia została sporządzona prawidłowo, co świadczy o dobrym doborze źródeł. Cytowane prace są zgodne z normami bibliograficznymi, a przypisy zostały starannie przygotowane, wskazując na dobre opanowanie zasad pracy naukowej. Liczba i rozmieszczenie przypisów są odpowiednie, co dowodzi umiejętności Doktorantki w tym zakresie.

Konkluzja

Praca doktorska mgr Eweliny Majewskiej-Pyrkosz stanowi cenny wkład w rozwój badań społeczno-edukacyjnych. Jest to niewątpliwe osiągnięcie Autorki oraz Promotora – profesora Stanisława Juszczyka, które przyczynia się do poszerzenia obszarów badawczych związanych z wykorzystaniem nowoczesnych narzędzi technologicznych w procesie nauczania-uczenia się na pierwszym etapie edukacyjnym. Doktorantka jest właściwie przygotowana do prowadzenia badań naukowych, jej kompetencje merytoryczne i metodologiczne oceniam jako wyróżniające.

Oceniana rozprawa doktorska to dzieło naukowe, które spełnia wymagania stawiane rozprawom doktorskim, określone w Ustawie z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. z 2017 r. poz. 1789) oraz w art. 179, ust. 1 Ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę — Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2018 r., poz. 1669).

Stwierdzam, że zostały spełnione wszystkie warunki określone w art. 186 i art. 187 Ustawy o Szkolnictwie Wyższym i Nauce (Dz. U. 2021, Poz. 478) zgodnie z Obwieszczeniem Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 marca 2021 roku dla nadania stopnia naukowego doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie naukowej pedagogika.

W związku z powyższym wnioskuję o dopuszczenie mgr Eweliny Majewskiej-Pyrkosz do dalszych etapów przewodu doktorskiego oraz wyróżnieni przygotowanej przez nią dysertacji.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'W. Murach'.

Kraków, 7.09.2024 r.